

The Hebrew University of Jerusalem

Syllabus

What did they know about the Holocaust - 13912

Last update 11-10-2022

HU Credits: 2

Degree/Cycle: 2nd degree (Master)

Responsible Department: History of Jewish People & Contemporary Jewry

Academic year: 0

Semester: 1st Semester

Teaching Languages: Hebrew

Campus: Mt. Scopus

Course/Module Coordinator: prof. Amos Goldberg

Coordinator Email: amos.goldberg@mail.huji.ac.il

Coordinator Office Hours: Sunday 15:00-16:00 to be coordinated in advance

Teaching Staff:

Course/Module description:

רדיפת היהודים בגרמניה ולאחר מכן במרבית מדינות אירופה ולבסוף השמדתם היו אירועים דרמטיים ביותר. אולם הם התרחשו בתקופה של התרחשויות גלובליות דרמטיות לא פחות שהשפיעו באופן ישיר ועקיף על מרבית תושבי כדור הארץ. הקשר זה הקשה מאד לקבל מידע על רדיפת היהודים והשמדתם ואף להבינו בצורה ראויה. במהלך הקורס נבדוק מה ידעו השחקנים ההיסטוריים השונים (יהודים ולא יהודים) במהלך שנות השלושים והארבעים על רדיפת היהודים והשמדתם. כך לדוגמה נבדוק באיזה שלב התחילו יהודים במקומות שונים באירופה להבין את אופיו של הפתרון הסופי? מה ידע הציבור הגרמני על גורלים של היהודים? מה ידעו ממשלי בנות הברית על רדיפת היהודים וכיצד החליטו להגיב? ומה ידעו יהודים בארץ ישראל, בארה"ב ובמקומות אחרים מחוץ לאירופה? במהלך הסמינר נבדוק מה היו מקורות המידע המשתנים לאורך צירי הזמן והמרחב וכיצד פירשו דמויות וציבורים שונים את אותו מידע ומה בחרו לעשות עמו? נשאל מה הוא בכלל "ידע" בהקשר הזה ומה ההבדל בין הפרחת שמועות שאפיינו את התקופה לידע מוצק? עוד נשאל כיצד השתלב הידע על רדיפת היהודים עם ידע אחר בן הזמן ומה היו הדילמות המוסריות, הפוליטיות והאחרות שנקשרו בהעברת ידע בתקופה זו?

Course/Module aims:

מטרות הקורס:

- א. הבנת המורכבות של מושג ה"ידע" כמושג היסטורי
- ב. הבנת המורכבות והקושי בהעברת הידע, ניתוחו והבנתו
- ג. היכרות עם מקורות הידע השונים שעמדו לרשות השחקנים ההיסטוריים השונים
- ד. הבנה מעמיקה של סוגי הידע השונים כמו שמועות, ידיעות, פנטזיות וכד'

Learning outcomes - On successful completion of this module, students should be able to:

בסוף הקורס יוכלו התלמידים לקרוא טקסטים (כולל עדויות בעל פה) מתקופת השואה והמלחמה שנכתבו על ידי השחקנים השונים (יהודים ולא יהודים) בתוך אירופה ומחוצה לה) ולנתח באופן היסטורי מה היה הידע שהיה זמין לכותב הטקסט, כיצד מיוצג אותו ידע, וכיצד הבין אותו הכותב.

Attendance requirements(%):

100%

Teaching arrangement and method of instruction: בסוף הקורס יוכלו התלמידים לקרוא טקסטים (כולל עדויות בעל פה) מתקופת השואה והמלחמה שנכתבו על ידי השחקנים השונים (יהודים ולא יהודים) בתוך אירופה ומחוצה לה) ולנתח באופן היסטורי מה היה הידע שהיה זמין לכותב הטקסט, כיצד מיוצג אותו ידע, וכיצד הבין אותו הכותב.

Course/Module Content:

הקדמה I

25.10 - מה זה ידע?

השיר "מילים" של מאיר ויזלטיר

11.1 - בחירות אין לימודים

11.8 - האם ניתן היה לדמיין את השואה? "הנבואה של היטלר"

מתוך: אלון קונפינו, עולם ללא יהודים: הדמיון הנאצי - מרדיפות לרצח עם, רמת השרון: אסיה, 2017.

Stefan Ihrig, *Justifying Genocide Germany and the Armenians from Bismark to Htler*, Cambridge: Harvard University Press, 2016.

פולין II

15.11 (שיעור זום) - מהו ידע? שמועות בגטו ורשה

Amos Goldberg, "The Rumor Culture among Warsaw Jews under Nazi Occupation: A World of Catastrophe Re-enchaned", *Jewish Social Studies* 21, no. 3

(Spring/Summer 2016): 91-125

מתוך יומנו של חיים קפלן

22.11 - הידועות על הרצח

לאה פרייס, "'יהודים מן העולם הבא': עדויות ראשונות של הבורחים מחלמנו ומטרבלינקה - גטו ורשה, 1942-1943", *יד ושם*; קובץ מחקרים מב, 1 (תשעד) 43-71
העדות של שלאמק

29.11

פרשת יאן קארסקי, הממשלה הגולה בלונדון והדלגטורה

Adam Pulawski, "The Polish Government in Exile in London, the Delegatura, the Union of Armed Struggle -Home Army and the Extermination of the Jews, in: Jan Lanicek and James Jordan (ed.) *Governments in Exile and the Jews during the Second World War*, Elstree: Vallentine and Mitchel, 2013, pp. 111-134.

עדות יאן קרסקי מתוך הסרט "שואה"

הספר של קרסקי

David Engel, *Facing a Holocaust : the Polish government-in-exile and the Jews, 1943-1945 -*

E54 933.474.38

riusz Stola, *Early News of the Holocaust from Poland*, *Holocaust and Genocide Studies*, Volume 11, Issue 1, Spring 1997, Pages 1-27,

דניאל בלטמן, בשליחות ללא סיכוי: שמואל זיגלבוים בלונדון (אפריל 1942 - מאי 1943), *יד ושם*; קובץ מחקרים כ (תשנ) 163-188

גרמניה III

6.12

מה ידעו הגרמנים ?

Peter Fritzsche, "Babi Yar, but not Auschwitz : what did Germans know about the Final Solution?", *The Germans and the Holocaust: Popular Responses to the Persecution and Murder of the Jews*, Edited by Susanna Schrafstetter and Alan E. Steinweis. New York; Oxford: Berghahn Books, 2016, pp. 85-104.

• DS 134.734 G33 G48 2015

מסמכים מתוך: *Germany Nazi by Jews European the of Murder and Persecution The* 1933-1945

<https://pmj-documents.org/volumes/>

13.12 - מה ידעו יהודי גרמניה?

קטעים מתוך היומן של ויקטור קלמפרר

והיישוב הברית בנות V

27.12 - המרכז בז'נבה: מברק ריגנר

Juergan Matthaeus, *Predicting the Holocaust*, Lanham: Rowan & Littlefield, 2019.

רעיה כהן, בין "שם" ל"כאן": סיפורם של עדים לחורבן שווייץ 1939-1942, תל אביב: עם עובד 1999.

זאב לקויר וריצ'רד ברייטמן, הפרת השתיקה, תל אביב: שוקן 1988.

20.12 - חופשת חנוכה

3.12

סלובקיה: צומת של מידע 1942-1944

רודולף ורבה, ברחתי מאושוויץ, חיפה: אוניברסיטת חיפה תשנ"ח

הרב מיכאל ויסמנדל, מן המצר: זכרונות משנת תש"ב' ניו יורק: אמונה תש"ד W43 H9 135 DS

10.12

מה ידעו יהודי הונגריה: פרשת קסטנר

מתוך: יהודה באואר, יהודים למכירה: משא ומתן בין יהודים לנאצים 1933-1945, ירושלים: יד ושם, 2001.

יחיעם וייץ, האיש שנרצח פעמיים: חייו משפטו ומותו של ד"ר ישראל קסטנר, ירושלים: כתר 1995.

17.12

מה ידע הישוב וכיצד הגיב?

ש.ב. בית צבי, הציונות הפוסט אוגנדיית במשבר השואה, תל אביב: ברונפמן, תשל"ז, עמ' 68-106

דינה פורת ויחיעם וייץ, בין מגן דוד לטלאי צהוב: היישוב היהודי בארץ ישראל ושואת יהודי אירופה 1939-1945 - קובץ תעודות, ירושלים: יד ושם 2002.

24.12 - ארה"ב והשואה

תערוכה של מוזיאון השואה בווינגטון

<https://exhibitions.ushmm.org/americans-and-the-holocaust>

Required Reading:

הקדמה I

25.10 - מה זה ידע?

השיר "מילים" של מאיר ויזלטיר

11.1 - בחירות אין לימודים

11.8 - האם ניתן היה לדמיין את השואה? "הנבואה של היטלר"
מתוך: אלון קונפינו, עולם ללא יהודים: הדמיון הנאצי - מרדיפות לרצח עם, רמת השרון: אסיה, 2017.

Stefan Ihrig, *Justifying Genocide Germany and the Armenians from Bismark to Htler*, Cambridge: Harvard University Press, 2016.

פולין II

15.11 (שיעור זום) - מהו ידע? שמועות בגטו ורשה
Amos Goldberg, "The Rumor Culture among Warsaw Jews under Nazi Occupation: A World of Catastrophe Re-enchanting", *Jewish Social Studies* 21, no. 3 (Spring/Summer 2016): 91-125
מתוך יומנו של חיים קפלן

22.11 - הידועות על הרצח
לאה פרייס, "'יהודים מן העולם הבא': עדויות ראשונות של הבורחים מחלמנו ומטרבלינקה - גטו ורשה, 1942-1943", *יד ושם*; קובץ מחקרים מב, 1 (תשעד) 43-71
העדות של שלאמק

29.11

פרשת יאן קארסקי, הממשלה הגולה בלונדון והדלגטורה
Adam Pulawski, "The Polish Government in Exile in London, the Delegatura, the Union of Armed Struggle -Home Army and the Extermination of the Jews, in: Jan Lanicek and James Jordan (ed.) *Governments in Exile and the Jews during the Second World War*, Elstree: Vallentine and Mitchel, 2013, pp. 111-134.
עדות יאן קרסקי מתוך הסרט "שואה"
הספר של קרסקי
David Engel, *Facing a Holocaust : the Polish government-in-exile and the Jews, 1943-1945* -
E54 933.474.38
riusz Stola, *Early News of the Holocaust from Poland, Holocaust and Genocide Studies, Volume 11, Issue 1, Spring 1997, Pages 1-27*,

דניאל בלטמן, בשליחות ללא סיכוי: שמואל זיגלבוים בלונדון (אפריל 1942 - מאי 1943), *יד ושם*; קובץ מחקרים כ (תשנ) 163-188

גרמניה III

6.12

מה ידעו הגרמנים?
Peter Fritzsche, "Babi Yar, but not Auschwitz : what did Germans know about the Final Solution?", *The Germans and the Holocaust: Popular Responses to the Persecution and Murder of the Jews*, Edited by Susanna Schrafstetter and Alan E. Steinweis. New York; Oxford: Berghahn Books, 2016, pp. 85-104.
• DS 134.734 G33 G48 2015
מסמכים מתוך: The Murder and Persecution of the European Jews by the Nazi Germany 1933-1945
<https://pmj-documents.org/volumes/>

13.12 - מה ידעו יהודי גרמניה?

קטעים מתוך היומן של ויקטור קלמפרר

והיישוב הברית בנות V

27.12 - המרכז בז'נבה: מברק ריגנר

Juergan Matthaeus, *Predicting the Holocaust*, Lanham: Rowan & Littlefield, 2019.

רעיה כהן, בין "שם" ל"כאן": סיפורם של עדים לחורבן שווייץ 1939-1942, תל אביב: עם עובד 1999.

זאב לקויר וריצ'רד ברייטמן, הפרת השתיקה, תל אביב: שוקן 1988.

20.12 - חופשת חנוכה

3.12

סלובקיה: צומת של מידע 1942-1944

רודולף ורבה, ברחתי מאושוויץ, חיפה: אוניברסיטת חיפה תשנ"ח

הרב מיכאל ויסמנדל, מן המצר: זכרונות משנת תש"ב' ניו יורק: אמונה תש"ד W43 H9 135 DS

10.12

מה ידעו יהודי הונגריה: פרשת קסטנר

מתוך: יהודה באואר, יהודים למכירה: משא ומתן בין יהודים לנאצים 1933-1945, ירושלים: יד ושם, 2001.

יחיעם וייץ, האיש שנרצח פעמיים: חייו משפטו ומותו של ד"ר ישראל קסטנר, ירושלים: כתר 1995.

17.12

מה ידע הישוב וכיצד הגיב?

ש.ב. בית צבי, הציונות הפוסט אוגנדיית במשבר השואה, תל אביב: ברונפמן, תשל"ז, עמ' 68-106

דינה פורת ויחיעם וייץ, בין מגן דוד לטלאי צהוב: היישוב היהודי בארץ ישראל ושואת יהודי אירופה 1939-1945 - קובץ תעודות, ירושלים: יד ושם 2002.

24.12 - ארה"ב והשואה

תערוכה של מוזיאון השואה בווישינגטון

<https://exhibitions.ushmm.org/americans-and-the-holocaust>

Additional Reading Material:

Grading Scheme:

Additional information: